El present i el futur de l'arquitectura tradicional

L'arquitectura tradicional va entrar en crisi durant el segle XX per la pèrdua de funcions i per les transformacions en els processos constructius. Paral·lelament va sorgir un interès pel seu coneixement, valoració i conservació que ens ha portat a plantejar-nos què cal fer avui dia amb aquest tipus d'arquitectura.

Els nous usos de l'arquitectura tradicional

Les transformacions en l'economia, la societat i les maneres de veure el món han comportat canvis en els usos i les estructures de l'arquitectura tradicional i noves interpretacions estètiques. Alguns elements continuen tenint funcions econòmiques i domèstiques, però han estat transformats des del punt de vista tècnic per donar resposta a les noves necessitats. En altres casos, els edificis s'han reconvertit en segones residències, espais per al turisme rural i elements patrimonials.

Cuina de Casa Duran, Cervera.
Foto: Jordi Balcells. Fons: Museu Comarcal de Cervera.

Les funcions, usos i formes dels espais productius i domèstics de les cases tradicionals s'han adaptat a les noves maneres de treballar, viure i pensar dels seus habitants actuals tenint en compte el confort, l'estètica i la intimitat.

L'arquitectura tradicional ha esdevingut un símbol d'un passat imaginat, amb unes formes de vida més autèntiques i naturals. Això ha donat peu a una reinterpretació de les formes i dels materials tradicionals a partir dels criteris urbans, de tal manera que els nous principis estètics i d'autenticitat s'han aplicat tant a les construccions antigues com a les noves.

Repicat de l'arrebossat d'una façana, Arres de Jos (Val d'Aran), 1989.
Foto i fons: Ferran Estrada.

El desenvolupament de l'excursionisme, l'estiueig i el turisme des del final del segle XIX ha afavorit el canvi en l'economia de les zones rurals i la reutilització de molts elements de l'arquitectura tradicional per a l'esbarjo.

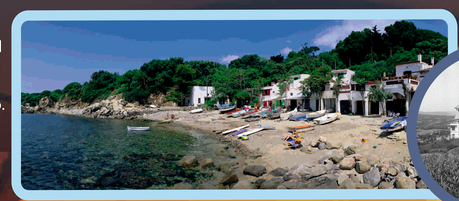

S'Alguer, Palamós.
Foto: Pep Callís. Fons: Àrea de Turisme - Ajuntament de Palamós

Nova edificació al Mas Sobrevia, Seva (Osona), obra de l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, 1904.
Fons: Museu Etnològic del Montseny.

Barraca de Cala Estreta, Palamós, ca. 1960.
Fons: O. Olsu. Museu de la Pesca.

Façana principal i entrada a Can Mas, Sant Pere Pescador, 2010.
Foto: Núria Roura Armengé. Fons: Arxiu Municipal de Castelló d'Empúries.

La protecció i la difusió de l'arquitectura tradicional

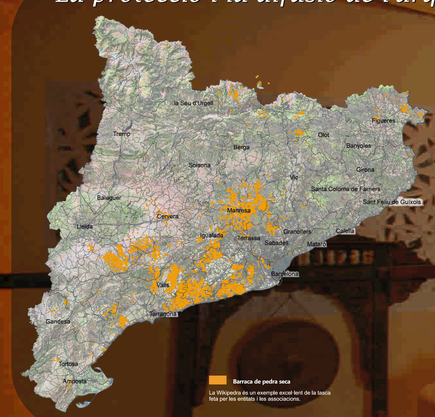

Al costat d'alguns elements arquitectònics tradicionals als quals se'ls ha donat un nou ús, bona part d'aquestes construccions ha perdut la seva funcionalitat i avui en dia es troba en molt mal estat de conservació. La valoració d'aquests elements com a patrimoni ha afavorit l'aparició de moltes entitats dedicades al seu estudi i la seva defensa i ha empès l'Administració pública a promoure mesures de protecció i difusió de l'arquitectura tradicional.

Fom d'obra de la ràpoleria de Mas Frigola, Sant Climent de Peralta (Baix Empordà), 2009, inclòsa en la declaració de la zona d'interès etnològic de les Gavarres al 2011.
Foto i fons: © Arxiu Consorci de les Gavarres.

Barraca de Jaume de la Cota, les Terres Noves, Montclar del Camp: 2015. L'any 2014 va ser declarada bé cultural d'interès nacional per part de la Generalitat de Catalunya.
Foto i fons: Esther Bargallò.

Alguns elements d'arquitectura tradicional considerats més rellevants des de la perspectiva contemporània i identitària han estat reactualitzats a través dels museus i dels centres d'interpretació.

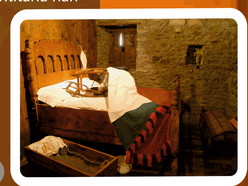

Musealització de l'habitació de matrimoni de Casa Gassi, Esterri d'Àneu, 2002.
Foto: Xavier Goñi. Fons: Ecomuseu de les Valls d'Àneu.

Davant d'una arquitectura globalitzada i despersonalitzada, les construccions tradicionals posen en evidència les diverses maneres d'habitar i construir els paisatges pròpies de cada societat i cultura. En un interès creixent per tot allò que és local, la diversitat de les formes, dels mètodes i dels materials emprats per l'arquitectura tradicional és una font d'aprenentatge per a l'arquitectura contemporània com a model de funcionalitat i sostenibilitat. Tanmateix, perquè pugui arribar a esdevenir un patrimoni realment viu, també cal adaptar-lo als nous usos i a les necessitats actuals mitjançant unes bones pràctiques de restauració i conservació, i un procés de reflexió i diàleg al qual vol animar aquesta exposició.

Rehabilitació del Mas de Sant Bartomeu, Porqueres (Pla de l'Estany), 2008.
Foto: Medir Cucurull. Fons: Oriol Rosselló.

Col·lecció Patrimoni